

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

(7:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1911, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 9
September

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Redaktör:
Anna Lindhagen.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1911

Barn och biografier.

När jag någon dag har en ledig stund vet jag få saker, som roa mig så mycket som att ta ett par barn med mig till en biograf och åse en föreställning.

Men det skall vara tidigt på eftermiddagen och jag skall vara fullt säker på att programmet är bra. Jag vill ej riskera att få göra vad som hänt åtskilliga föräldrar, som äro rädda om sina barn, nämligen att bli tvungen att gå ut mitt under föreställningen.

Om någon uppfinning varit ägnad att åstadkomma revolution i barnens värld, så är väl biografen. Vem kan väl underhålla de små som den?

Bilder visar den, men icke döda sådana, utan livslevande — människorna andas, hästarna springa, hunden leker, fågeln flyger.

För barnen, som leva vida mer med de yttre sinnena än vi vuxna och som taga allt på allvar, blir den något av det underbaraste och härligaste de kunna tänka sig, det är som de själva vore med i en Tusen och en natt-saga.

Och när så uppfinningen är av den art, att den kan komma även det fattigaste lilla barn tillgodo, vilken väl-signelse skulle vi ej då kunna kalla den! Tänk på en fattig mor, som får arbeta dagen i ända för att få kläder och föda till sig och barnen, och som ej ser sig någon möjlighet att få mer än kanske en 10-öring till övers — hur skulle hon ej fröjdas över att med den kunna bereda sin tös det mest eftertraktade nöjet av alla!

Därtill kommer ju, att biografen kan vara ett ypperligt bildningsmedel. Bilder från alla jordens länder visar den, vi

färdas fram genom passen i Schweiz' undersköna alpkedjor, besöka Indiens urgamla städer med deras heliga tempel, dröja vid Medelhavets stränder och bana oss med yxa väg genom Afrikas urskogar — — —

Ja, en välsignad uppfinning är biografen i sig själv — men till förbannelse har den blivit i många fall, och

Byst av Antoinette Vallgren.

det är främst förvärvsbegäret som är orsaken härtill.

Av de stora bolagen (filmsfirmorna) som tillverka bilderna (filmerna) har flertalet alls icke varit vuxna uppgiften, och en mängd av dem ha medvetet ockrat på människornas uslaste instinkter och sidor, ha tillverkat sensationella, lidelserna uppeggande, nervkittlande bilder. Och biografägarna ha i det stora hela

funnit sig i förhållandena, ja många ha ju varit gladare ju »skarpare» saker de ägt — sådant drar folk.

I en försvarsartikel för den svenska biografverksamheten, däri all skuld lägges på filmfabrikanterna, uttalar hovfotografen Rydin som sin mening, att av alla filmer, som föres in i landet, endast 2 proc. kunna anses riktigt goda, 8 proc. ganska goda, 20 proc. användbara, under det de återstående 70 proc. måste betecknas som simpla, dumma eller klumpigt inspelade.

Reflektionerna göra sig själva.

Vuxna människor få nu stå sitt eget kast, men dödssynd är det att förgifta barnens själar med scener ur förbrytares eller sexuellt förhärdade människors liv.

Föreståndarinnan för en av Tysklands största institutioner för barnskydd, jur. doktor Frida Duensing, som sätter biografen i sig själv så högt, att hon kallar den »en himlens gåva till proletärbarnet», yttrar följande om en biograf, som hon besökt, där minst 50 barn voro:

»Det var en sådan sammanställning av fräckhet, gemenhet och uselhet, att blodet stannade i ådrorna på mig. Hur mycket jag än älskar barn och hur helig deras oskuld än är mig, så var det dock något hos mig som var starkare än smärtan över vad de fått se, nämligen harmen över att något sådant kan förekomma i vårt land. Hur är det möjligt att en stat, som årligen ger ut 260 miljoner till kyrka och skola, kan tillåta sådana framställningar, som med sina 45 minuter grundligt underminera allt vad kyrka och skola med så oerhörd möda bygga upp under en 8 års tid. Vilken gränslös motsägelse ligger ej däri, att en stat, som behöver miljoner för

att bestraffa osedlighet och förbrytelser, sluter ögonen för dessa drivhus till brott och osedlighet! Har icke den dömda förbrytaren rätt att säga: Genom er slapphet har jag blivit vad jag nu är. Är icke staten medskyldig i de sedlighetsförbrytelser, som sådana föreställningar egga till?»

Med rätta säger hon, att i fråga om denna sak man inte kan nöja sig med positivt arbete allenast, d. v. s. upprättandet av några goda biografier. »Det vore som man trodde att man skulle kunna befria en åker från ogräs och tistel genom att beså den med violer och liljor. Nej, här är en järnhand av nöden, här måste först och främst censur till för att utrota det onda. Ty barnet sitter där motståndslöst, värnlöst, det formligen dricker in händelserna. Och dessa bli ett med dem, det lever igenom dem åter och åter, drömmer om dem om natten och för in dem i lekarna om dagen.»

Hur handlingen på biografen kan verka rent hypnotiserande på ett litet barn visar följande:

En åttaårig gosse i en av våra storstäder blev en dag hemma från skolan, och kamraterna berättade för lärarinnan, att han de sista dagarna varit så konstig, gått och skurit med kniv, tillfogat en av dem sår i handen m. m. Lärarinnan gick till gossens mor och fick tala med henne. Hon berättade att pojken förefallit egendomlig sedan några dagar tillbaka och att han emot bestämt förbud lagt sig till med faderns slidkniv. Något annat visste hon emellertid ej av och blev mycket förskräckt, när hon fick höra vad han använt den till. Nu hade han fått stanna hemma för huvudvärk. Varken modern eller lärarinnan kunde förstå varför pojken, som alltid förefallit snäll och bra, kunde ta sig till något sådant. Slutligen kom lärarinnan att fråga, om han möjligen besökt någon biograf. Jo, mycket riktigt, söndagen förut hade han för första gången i sitt liv i sällskap med en faster besökt en sådan.

Då fallet ju var av särskild betydelse tog en nervspecialist hand om det, så tillvida att gossen upprepade gånger fick besöka honom, därvid dels fysiologisk undersökning ägde rum och dels läkaren sökte komma honom så nära som möjligt, bli god vän med honom. Detta lyckades väl, och småningom berättade han dels knivhistorien, dels att han drömt så hemskt om karlar, som stucko varandra med kniv. Genom samtal med modern framgick att dessa drömmar inträffat natten efter biografbesöket. Resultatet av sin undersökning framlägger d:r B. bland annat i följande ord: »Detta fall står för mig såsom en direkt genom den suggestiva inverkan av en biografupplevelse framkallad handling av ett enligt vanligt språkbruk och uppfattning icke abnormt barn.»

Märk, att denne gosse kom från ett gott hem, hade huld och skydd och så lunda levde i på det hela taget gynnsamma förhållanden. Hur många av dessa storstadspojkar, som kväll efter

kväll besöka biografen, är det ej, vilka sakna den motvikt, som ett gott föräldraskydd och hemliv utgöra? Barn födda med ett överkänsligt nervsystem ha ofantligt mycket större utsikter än gossen här ovan att falla offer för tvångsföreställningar eller att få sin fantasi och sitt känsloliv förgiftat.

Men inte ens det friskaste barn far väl av att kväll efter kväll besöka biografen med dess spänning, dess ofta dåliga luft (märk de undersökningar som nyligen företagits av hälsovårdsnämnden i Stockholm och som resulterade i grava anmärkningar i en hel del fall) och dess ansträngning för ögonen. Och mycket illa är det naturligtvis, om barnet får tillbringa de sena kvällstimmarna där. Det gäller för föräldrarna att vara starka och för barnets egen skull stå emot en ofta upprepad bön om en slant till bion. Detta är ingalunda en lätt sak, det vet jag. Doktor Duensing talar om biografdemonen, och när man ser vilken oerhörd dragningskraft biografen äger, förstår man detta uttryck. D:r Matts Dalborg, föreståndare för Barnvårdsnämndens barnhem för gossar i Stockholm, omtalar att i 30 av de 35 fall, då gossar måste intagas på hemmet för stöld, orsaken till stölden varit den oemotståndliga längtan att få gå på bion. Få barnen redan som små till övermått njuta av detta spännande nöje, förlora de häg för enklare nöjen, för leken, sporten, friluftslivet. Betecknande är det svar en nioårig gosse gav föreståndarinnan för en arbetsstuga i Stockholm, då hon uppmanade honom att söka få komma ut på landet den sommaren för att bli stor och stark. »Nej, jag vill inte bli stor, för då kan jag inte få gå på bion på 5-öres biljett.»

Marie Louise Gagner.

Arbetet mot dåliga biografier.

Den kvinna, som skrivit för Morgonbris ovanstående artikel om det viktiga ämnet barn och biografier — seminarieadjunkten vid folkskolelärarinneseminariet Marie Louise Gagner — är den, som nedlagt det största arbetet på att åstadkomma en biograförordning.

Såsom nämnes i hennes artikel är det nödvändigt att en järnhand, nämligen lagenlig censur, inskrider för att rädda barnen från dåliga biografers säkerligen oberäkneligt fördärvbringande inflytande.

Var och en som har ansvar för barn, och i första hand naturligtvis alla föräldrar, böra därför känna det som en räddning från en stor olycka, deras barn svävat i, att en biograförordning kommer till stånd och skall träda i kraft den 31 dec. i år. Den förordningen är en den bästa nyårspresent till alla, som ha omsorg om barn.

Biograförordningen är i huvudsak av följande innehåll:

Var och en, som vill offentligen förevisa biografbilder, skall göra ansökan hos veder-

börande polismyndighet eller kronofogde, som har att meddela tillståndsbevis, om intet hinder anses möta.

Visar det sig att biograföreställningen innebär något som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder svårare ordning, äger polismyndigheten förbjuda dess förnyande och i vissa fall inställa pågående föreställning, varvid alla närvarande äro skyldiga att avlägsna sig vid 5 till 100 kr:s vite.

Barn under 15 år må ej lämnas tillräde till biograföreställning, där andra än även för barn godkända bilder förevisas, och ej heller till förevisning senare än kl. 8 e. m., såvida ej målsman är med.

Vid biograföreställning få i allmänhet inga andra bilder förevisas än sådana, som blivit vederbörligen godkända av granskningsmännen. Undantag göres dock för sådana bilder, som troget skildra nyligen inträffade händelser och förevisas under en tid av högst 10 dagar därefter. Dock skola även dessa godkännas av polismyndigheterna.

Granskningsman må ej godkänna bilder, vilkas förevisande skulle strida mot allmän lag eller goda seder eller eljest kunna verka förråande, upphetsande eller till förvillande av rättsbegreppen. Bilder som framställa skräckscener, självmord eller grova förbrytelser på sådant sätt eller i sådant sammanhang, att dylik verkan kan åstadkommas, må sålunda ej godkännas.

Till förevisning för barn under 15 år må ej heller godkännas bilder, som äro ägnade att skadligt uppjaga barns fantasi eller eljest menligt inverka på deras andliga utveckling och hälsa.

Den som i strid mot föreskrifterna i meddelat tillståndsbevis eller utan tillståndsbevis uppvisar en bild eller uppläser lokal för sådan föreställning, kan ådömas böter från 10 till 500 kr.

Sådan förseelse skall åtalas av allmän åklagare i stad hos polisdомstol, poliskammare eller allmän domstol och på landet vid allmän domstol.

Granskningen verkställs i regel av en ordinarie granskningsman. Denne äger att tillkalla extra granskningsmännen och, om dessa ej enas, även den tredje. Därefter bestämes utgången genom omröstning. I övrigt äga granskningsmännen efter gottfinnande fördela arbetet mellan sig.

Efter avslutad granskning skall filmen försees med stämpel och granskningsmannen utfärda ett intyg om granskningen.

För varje exemplar av granskad bildserie erlägges 1 kr., med tillägg av 50 öre för varje påbörjat 50-tal meter, varmed filmens längd överstiger 100 meter.

För inspelad bildserie och för sådan som fordrar mer än en granskning erläggas dubbla avgifter.

Till granskningsmän hava utsetts d:r Valter Fevrell och adjunkt Marie Louise Gagner samt till extra granskningsman d:r Jakob Billström.

Nyårspresenten — en biograförordning — har naturligtvis ej åstadkommit utan ett intensivt arbete från dessa, som tagit saken om hand. Men sällan eller aldrig har ett arbete så snabbt lett till vederbörlig kontroll på lagstiftningsväg. 3 års arbete endast. Det visar att den angripna punkten var så iögonfallande sjuk, att intet motstånd kunde möta, ej ens ett formellt.

Marie Louise Gagner väckte frågan i Pedagogiska sällskapet i Stockholm, sedan hon själv samlat 90 olika biografprogram. Det tillsattes av sällskapet en kommitté, som med sig adjungerade intresserade, och ett 50-tal personer arbetade sedan på vidare undersökningar. De ledande inom arbetet voro, utom initiativtagaren, häradshövding Cronvall i Stockholms poliskammare, direktör Magnusson från filmsfabrikanternas sida och d:r Fevrell. Under utländska stu-

dier i Tyskland mötte fröken Gagnor idel intresse för sitt arbete, och särskilt nämner hon redaktören för soc.-dem. tidningen Hamburger Echo. 1910 var kommittén färdig, och redan vid nästa riksdag, 1911, gick lagförslaget igenom.

A. L.

Kvinnliga talare på socialdemokratiska valmöten.

I Stockholms län har Agda Östlund talat på tre platser samt i Norrland på fyra platser. Elma Danielson har Småland använt sig av vid flera möten. Även några andra kvinnliga talare hava syns på valmöten å enstaka platser.

Rättelse.

Av misstag har i Morgonbris sista nummer fel namn blivit satt under berättelsen *Fattigdomens förbannelse*. Den är skriven av *Sigrid Ohlsson*, boende i Bofors.

Några drag ur det industriella Englands skaplynne.

Av

(Gustaf F. Steffen.)*

Fabriksungdomen.

Då det socialistiska mötet upplöst sig, börjar det redan skymma, och jag styr kosan åt de äldre stadsdelarna, kring rådhuset och stora torget, för att i brist på bättre sysselsättning se, hur Oldhams hoteller taga sig ut.

Jag hade emellertid icke hunnit alldeles fram till mitt mål, förr än jag i korsningen av Union Street, uppenbarligen stadens längsta och förnämsta gata, hejdas av en syn, som ger mig rikligt stoff för iakttagelser under de närmaste två timmarna, samt senare på kvällen, då jag sitter på hotellet med dagbok och penna framför mig, kommer mig att fundera ända till långt efter midnatt över en hel del dunkla sidor av arbetarfrågan.

Den breda, alldeles raka gatan är åt bägge hållen, så långt ögat kan nå, fylld av ett det mest brokiga och egendomliga människovimmel, jag någonsin skådat. Såväl körbanan som trottoarerna myllra av tusentals halv vuxna barn samt ynglingar och vuxna flickor. Av äldre personer märker man blott några få här och där, och då mest kvinnor. Det är den väldiga industristadens fabriksungdom, som är ute på söndagskvällen och promenerar — icke där nere i den svala, doftande parken, utan här uppe på den heta, dunstfyllda gatan, mellan fabriker och bodar.

Långa rader av flickor arm i arm tåga fram smågnolande eller skrattande och

*) Ur *Brittiska strövtåg*, Albert Bonniers förlag.

För klubbmöten.

Vi vilja härmed göra kvinnoklubbarna uppmärksamma på den litteratur, som nu med anledning av valen utsänts från soc.-dem. partiet. Den är både värdefull och billig, och klubbarna kunde hava god nytta av att sprida den bland medlemmarna. Ävenså är det flera av dessa skrifter som lämpa sig för uppläsning på klubbmötena, t. ex. Rickard Sandler's »Miljonärernas samhälle», Carl Lindhagens »Utveckling av jordprogrammet», Ernst Klefbeck's »Är det sant?».

<i>Herm. Lindqvist</i> : Klasslagstiftningen.....	Pris pr 100 st. 5 kr., 50 st. 2:50
<i>Carl Lindhagen</i> : Hur högern tar jorden från bönderna ...	» » » » 1 » » » 0:50
<i>Ernst Klefbeck</i> : Är det sant? (I religionsfrågan).....	» » » » 3 » » » 1:50
<i>E. Palmstierna</i> : Bondens hemmanslott.....	» » » » 3 » » » 1:50
<i>Sven Linders</i> : Småbönderna och andrakammarvalen.....	» » » » 3 » » » 1:50
<i>Rickard Sandler</i> : Miljonärernas samhälle.....	» » » » 2 » » » 1:—
<i>Alb. Hansson</i> : Till lantarbetarna.....	» » » » 2 » » » 1:—
<i>Pär Axelsson</i> : Dikt och verklighet (ill., mot folkförbundarna)	» » » » 2 » » » 1:—
<i>Carl Lindhagen</i> : Utveckling av jordprogrammet.....	Pris pr 100 st. 1 kr.
<i>C. A. Svensson</i> : I Lindmans fögderi.....	» » 500 » 3 »
<i>J. A. Ingvarsson</i> : Nykterhet och politik.....	» » 100 » 1 »
<i>P. J. Rösio</i> : Högern och bönderna.....	» » 500 » 3 »

pratande av hjärtans lust. Klungor av pojkar marschera fram och åter med bråk och bång. Ibland kommer det till små vänliga, halvt avsiktliga kollisioner i det regellösa vimlet, och då uppstå stöj och skratt, som låta förnimma sig halva gatan utefter över det allmänna, gladlynta sorlet av tunga fötter och gälla röster.

För övrigt går allting tillväga med en viss *rough and ready* anständighet; icke ett spår av störande uppträden. Att de tallösa paren av unga män och kvinnor ej just dölja sin förälskelse är uppenbarligen en sak, som anses »naturlig» och därför icke ådrar sig vidare uppmärksamhet. Främlingen kan väl tycka, att de ibland förefalla en smula brådmogna. Men här är det sed, att ungdomen knappt hunnit trampa ut barnskorna, förr än den börjar fundera på gifas, och äktenskapen lära ingås lika ofta före som efter det tjugonde året. Detta tycks vara en följd av denna ungdoms märkvärdiga ekonomiska oberoende — varom mer sedan.

Det är en annan följd av detta oberoende, som nu först fångslar våra häpna blickar och försätter vår tankeapparat i livlig verksamhet.

Vilken luxuös söndagsstass hos dessa det enformiga fabriksarbetets och gråa fabriksstadslivets barn! Det är som hela den befintliga kvantiteten ungdomsövermod brutit ut i en passion för dyrbara och granna kläder.

Dessa fabriksflickors hattar och kostymer äro av häpnadsväckande elegans och färgprakt — och vare detta ej blott ironiskt sagt. De pittoreska vita, gula och bruna halmhattarna med väldiga blommor, färgade och krusade plymer, brokigt skiftande sammets- och sidenband och glitrande metallspännen samt de i modernaste snitt skurna klänningarna av bjärt färgade ylle-, sammets- och sidentyger voro ofta av god kvalité, om också ej i god smak. I många fall voro dräkterna

J. A. Ingvarsson's »Nykterhet och politik» m. fl.

Erinras bör dock att söka få dem upplästa på bästa sätt, så att de bliva förstådda och få något av föreläsningens värde. Detta torde icke heller vara så svårt, blott den eller de klubbmedlemmar, som få i uppdrag att föredraga skriften, läste igenom den mycket noggrant förut.

Rekvisioner kunna ske mot postförskott till Partiexpeditionen, Barnhusgatan 16, Stockholm, och införa vi här nedan förteckning på litteraturen och uppmanas klubbarna rekvirera fortast möjligt, emedan de hava en strykande åtgång.

så extravaganta — papegojgröna eller körsbärsröda sammetskostymer med stora baretter av samma slag t. ex. — att man skulle kunna tro sig bevittna ett maskeradupptåg. Någon tilljord självmedvetenhet är dock fjärran från dessa gladlynta skaror av fram och åter brusande fabriksungdomar, som med den naivaste förnöjelse njuta av att trängas med varandra och av att halvt omedvetet iakttaga det brokiga, för oss överraskande, men för dem vardagliga skådespel, i vilket de själva uppträda.

Här ha vi lyx med gott samvete, en naiv omåttlighet i att tillfredsställa fåfångans passion, en i sin oblyghet nästan oskuldsfull fröjd åt att simma omkring i ett överflöd av glitrande, skimrande onyttigheter! Och detta hos ett arbetsfolk, som tillhör en puritansk och fantasiarm stam, och som sedan århundradets början, släkte efter släkte, underkastats den strängaste, mest mekaniska och individualitetsfientliga arbetsdisciplin i världen. Och om förtjänsten också är god, så länge det finnes någon förtjänst att tillgå, så sörja dock arbetsbrist och arbetstvister för, att dessa människor allt som oftast få skarpa personliga erfarenheter av vad umbäranden och nöd vilja säga.

Man har förberett mig på, att Lancshires härdiga, i arbetet så trägna, pålitliga och skickliga fabriksfolk uppvisar de egendomligaste motsägelser i sina levnadsvanor. Ehuru de bättre än de flesta andra engelska arbetare förstå sig på att organisera kooperativa konsumtionsföreningar för att undslippa småhandlarnas svindlerier och utpressning och utan knot betala sina rätt dryga bidrag till försäkringskassor och fackföreningar samt med militärisk punktlighet lyda minsta vink från ledarna för dessa senare, då det gäller att bilda en sluten front mot kapitalisterna, visa dessa bomullsspinnare och -vävare likväl ingen förmåga att öva en tillräcklig, uppfostrande kontroll över

Brev.

Kära väninna!

Du bör förlåta mig för att jag försummat korrespondensen under de lockout- och värmeböljeveckor, som varit. Den plikttrognaaste kan bli försumlig, då kvieksilvret i den hederliga Celsius är halvvägs mot kokpunkten och då desslikes stor strid mellan kapital och arbete icke allenast fängslar ens uppmärksamhet utan även tager ens arbetskraft i anspråk.

Apropå lockouten, en liten redogörelse för denna på sitt sätt märkliga konflikt skulle kanske intressera dig. Konflikten har ju nämligen pågått ganska länge nu, och mycket har förekommit i sammanhang med densamma, som du kanske icke haft tillfälle att taga del av.

Jag tror dock, att jag avstår från att orda därom tills vidare. Det är nämligen en annan sak, som för tillfället intresserar mig mera och som du

för övrigt vid ett tillfälle önskade att jag skulle redogöra för. Du vet vad jag åsyftar — meningsskiljaktigheterna inom fackföreningsrörelsen angående det fackliga organisations-systemet, taktiken etc.

Vi ha många fackliga "skolor" numera. Jag vill till att börja med nämna tre, som representera var sin huvudriktning inom fackföreningsrörelsen. Dessa tre benämns vanligen: den germanska, den anglosachsiska och den romanska. När man åberopar den germanska, tänker man närmast på den tyska socialdemokratiskt färgade fackföreningsrörelsen, som i stort sett är lik vår egen svenska, sådan denna representeras av fackförbunden och Landsorganisationen; med den anglosachsiska menas närmast den engelska (Trade-Unionismen) och med den romanska åsyftar man främst den franska s. k. syndikalistiska rörelsen. Alla tre "skolorna" ha numera sina företrädare och anhängare i vårt eget land.

Det är svårt att inom ramen av en artikel som denna giva en fix bild av dessa tre typer av fackföreningsrörelse, men jag skall ändå göra ett försök.

För att börja med den germanska. Låt oss då först taga den svenska fackföreningsrörelsen som exempel. I vårt land har som bekant den fackliga organisationen gått fram i koncentrationens och centralisationens tecken. D. v. s. samtidigt som i rent organisatoriskt avseende en sammansmältning av olika organisationer ägt rum, har ledningen och delvis även ansvaret och makten samlats på några bestämda punkter inom rörelsen. De enskilda lokala fackföreningarna ha sammanslutit sig yrkesvis i vad vi kalla fackförbund och dessa i sin tur ha samlats i en hela landet omfattande organisation. Landsorganisationen. Tyngdpunkten har dock hittills varit förlagd till fackförbunden, vars styrelser, i enlighet med respektive förbundskongressers beslut och av dessa kongresser avfattade stadgar, ha ledningen om hand såväl be-

sina egna barn samt deras brådmogna görande och låtande.

Kvinnorna äro medelmåttiga eller alldeles underhålliga husmödrar, vilka hellre köpa onödigt fina och dyrbara födoämnen av ringa näringsvärde än bekväma sig till att utöva en smula rationell kokkonst; och då kontanterna börja tryta, livnära de sina familjer långt uslare än nödvändigt vore. Ynglingarna och flickorna ådagalägga redan tidigt ett sinne för allmänna intressen däri genom att de, från det ögonblick då de första gången sätta foten i fabriken, ställa sig helt och hållet under kommando av de äldres fackföreningar samt avvakta tiden för sitt inträde i dessa, utan att drömma om någonting sådant som »enskilda avtal» med arbetsgivarna. Detta hindrar icke att de, så snart deras egna förtjänster tillställa, skilja sig från föräldrahemmet eller se till att deras ställning till detsamma blir rent ekonomisk, så att de obehindrat kunna giva ut överskotten av sina löner på lyx i kläder och njutningsmedel. Jag har blott i Londons finare cigarrbutiker sett ett sådant upplag av goda orientaliska cigaretter som i Oldhams små tobaksbodas, varest blott fabrikspojkar köpa dem.

Man märker på Lancashires arbetarbefolkning, att den högsta, d. v. s. nästan alldeles automatiska och å arbetarens sida nästan blott snabb påpasslighet krävande maskintekniken helt visst förlorar från denna lastdjurets klumpighet och dåsigheit, som man märker hos arbetare med alltför tungt och grovt fysiskt släp. Maskinerna göra arbetaren snabb i sina rörelser och verksamhetslysten — men därvid stannar det. De förmå icke giva honom någon väckelse till att lägga sin personlighet i sitt arbete och att sålunda utveckla sin personlighet genom sitt arbete. Detta uteslutes nämligen av maskinernas högsta storindustriella förtjänst, deras automatism, och uteslutes mer ju fullkomligare de bliva, betraktade som

redskap för en massproduktion av billiga och likformiga varor. Maskinen gör arbetarens kropp och själ verksamma, men hans ande flack, opersonlig, grå, oförmögen att intressera sig djupt för *sig själv*.

Den som genomgår denna ensidiga själutveckling blir just så pass höjd och förfinad, att han kan börja känna leda för sin alldagliga tillvaro.

Nästa fråga: varthän driver honom denna känsla av otillfredsställt begär efter livsverksamhet? Eftersom han i sitt eget inre saknar en ledstjärna, genom vars följande han kunde höja sig till en mer eller mindre självständig personlighet inom något av de andliga verksamhetsområdena, så faller han i stället tillbaka på rasens mer primitiva metoder »att känna att den lever» och söker friska upp sig med att då och då känna sig som herre över ett rent materiellt (i stället för ett andligt) överflöd. Det blir dum lyxkonsumtion av i stället för högre andlig strävan.

Att det framför allt är ungdomen, som med naiv självrådighet experimenterar i lyxkonsumtion, har den ytterligare, nära liggande förklaringen, att de unga inom denna fabriksindustri bli ovanligt tidigt ekonomiskt oavhängiga av föräldrarna samt under flera år förfoga över litet mer pengar, än som för tillfället fordras för deras eget nödtorftiga uppehälle. Enligt den senaste revisionen av fabrikslagstiftningen får intet barn under 12 år sysselsättas i en fabrik, och enligt lagen om folkundervisningen räcker den lagtvungna skolåldern till 14 års ålder. Mellan dessa bägge åldersgränser kunna barnen arbeta halva dagen i skolan och andra hälften i fabriken såsom s. k. *half timers*. De förtjäna mellan 2 sh. 6 d. och 4 sh. 6 d. i veckan — mestadels omkring 3 sh. Vid fjorton års ålder (eller förr, om de tidigare lyckats bestå ett visst lärdomsprov) börjar pojken eller flickan arbeta »full tid», 55 1/2 timmar i veckan, varvid den

förre förtjänar till en början 10 sh., senare 14 sh., samt flickan till en början 10 sh. eller, så snart hon blir en någorlunda god väverska, omkring 16 sh. i veckan. Dessa och de nedan anförda lönerna betalades i början av 1890-talet i det ur alla synpunkter industriellt framskridna Oldham. Genomsnittslönerna för hela den engelska bomullsindustrien voro åtskilligt lägre.

Redan vid 17 eller 18 års ålder ha vi att göra med »män» och »kvinnor», som uppnått full yrkesskicklighet och redan nu eller om några få år äro i stånd att förtjäna de högsta löner, som de någonsin kunna ernå. I kardrummet förtjäna männen 20 sh. i veckan, som vävare 17 sh. till 21 sh. samt som »mul»-spinnare omkring 30 sh. i veckan — vilket senare är de högsta, som det stora flertalet av de mogna männen kan förtjäna. Som »trostel»-spinnarskor och vinderskor förtjäna de fullvuxna kvinnorna 12 sh. till 13 sh. i veckan samt som väverskor 16 sh., om de sköta tre ångvävstolar på en gång, och allra högst 20 sh., om de kunna hålla tillbörlig uppsikt över fyra ångvävstolar.

Iögonfallande är de helt ungas (mellan 14 och 18 år) stora förtjänster i jämförelse med mäns och kvinnors. Ynglingar förtjäna ofta mer än hälften av mannens lön, och den unga flickan har ej sällan i lön två tredjedelar eller tre fjärdedelar av det högsta belopp, som en individ av hennes kön över huvud kan förtjäna. En familj med halv vuxna eller vuxna barn kan ha en god veckoinkomst, men familjefadern kan i de flesta fall aldrig komma stort över 30 sh. i veckan och när ofta ej över 25 sh. Om en familj består av man, hustru och tre vuxna barn, kan familjeinkomsten belöpa sig till 60 sh., ja till 70 sh. i veckan, utan att hustrun går i fabriken. Så länge barnen äro små, avbryter hustrun i många fall alls icke sitt fabriksarbete — annat än för de lagstadgade fyra veckorna efter var nedkomst. (Forts.)

träffande agitations- och organisationsarbetet som förbundens administration, lönerörelser, strejker etc. Enskilda förbundsavdelningar få alltså icke egenmäktigt besluta om lönerörelser igångsättande eller strejkers, blockaders och bojkotters proklamerande. Alla åtgöranden av här nämnda slag skola underställas respektive förbundsstyrelsers prövning och godkännande. Förbundsavdelning, som exempelvis förklarar strejk utan sin förbundsstyrelses hörande eller mot densamma beslut, går i regel miste om förbundets understöd, såväl det ekonomiska som det moraliska.

På senare åren har en del av förbundsstyrelsernas makt överflyttats till ledningen för Landsorganisationen, till Landssekreterariatet och Representantskapet. Landssekreterariatet består av sju, av landsorganisationskongressen valda personer, av vilka tre (ordföranden, kassören och sekreteraren) äro fullt avlönade funktionärer. Representantskapet är sammansatt av en representant för varje till Landsorganisationen anslutet fackförbund, inalles 28.

Till att börja med var Landsorganisationen endast en försvarsorganisation, vars uppgift var begränsad till att lämna understöd åt arbetargrupper, som drabbats av lock-out. Men det visade sig snart, att detta icke var tillräckligt, och 1909 års kongress beslöt också, att Landsorganisationen även skall befatta sig med anfallsstrider, strejker, blockader etc. Samtidigt beslöts att bilda en stridsfond på 5 milj. kr., ett beslut som ännu icke är på långt när förverkligat. Dessutom tillsattes en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till omorganisation av hela fackföreningsrörelsen i enlighet med industriförbundsprincipen. Saken är nämligen den, att man inom fackföreningsrörelsen överallt i Europa börjat fundera på, om det inte vore klokare att samla arbetarna industrivis i stället för yrkesvis. Därmed tror man sig skola uppnå större enhetlighet och fasthet inom organisationerna än vad som nu är fallet, samtidigt som aktionen mot arbetsgivarna, som ju numera alltid uppträda industrivis, skall underlättas och stärkas. En utan tvivel fullt riktig uppfattning för övrigt.

Den norska och danska fackföreningsrörelsen är formad ungefär lika som den svenska. Och utvecklingen har varit densamma i alla tre länderna. Den tyska rörelsen däremot uppvisar någon olikhet. Där äro visserligen fackförbunden samlade i en Landsorganisation, med en "Generalkommision" och ett Representantskap i spetsen, men Landsorganisationens inflytande i fråga om lönerörelser, strejker, blockader etc. är icke så utpräglat som i de tre nordiska länderna. Landsorganisationen i Tyskland har ej heller någon egentlig stridskassa. Fackförbunden bestrida i regel själva alla

stridskostnader. Det är endast vid utomordentliga tillfällen de påkalla varandras hjälp genom Landsorganisationen. Det ekonomiska understödet från sistnämnda organisation är emellertid icke, som hos oss, fixerat till ett bestämt belopp pr medlem och vecka, utan utbetalas i den mån medel inflyta vid de olika tillfällena i form av frivilliga bidrag och uttaxeringar. Det råder emellertid en synnerligen utpräglad maktkoncentration inom fackförbunden, och de olika förbundsavdelningarnas rörelse- och handlingsfrihet är betydligt mera begränsad där än hemma hos oss.

Den andra huvudriktningen inom fackföreningsrörelsen representeras, såsom ovan nämnts, av trade-unionismen i England. Denna har hittills kännetecknats närmast av brist på enhetlighet i organisationen. Man har därjämte ända till på senare tiden hållit strängt på den politiska neutraliteten — hemma hos oss och för övrigt även i Danmark, Norge, Tyskland, Österrike m. fl. länder är däremot fackföreningsrörelsen utpräglad socialdemokratisk. Det är endast ett fåtal fackförbund, som anslutit sig till den egentliga Landsorganisationen (General federation of trade unions). År 1903 rapporterades sålunda till det fackliga internationella sekretariatet, att endast 30 procent av fackföreningarna i Storbritannien och Irland samlats inom denna centralorganisation. Icke ens inom de olika facken har man kunnat enas om enhetliga organisationer. Bara ett exempel: Av de år 1910 till "federationen" hörande 117 fackförbunden funnos inte mindre än 42 textilarbetareförbund.

Inom övriga yrken och industrier äro förhållandena enahanda. Inom träarbetarefacket lär sålunda finnas icke mindre än 9 olika var för sig fristående förbund. På senare tiden har emellertid kravet på centralisering yrkesvis vunnit många anhängare, och att döma av fackpressen är man allmänt i färd med att sammanslå olika konkurrerande fackförbund med varandra.

Närmaste anledningen till att så många fackförbund ännu icke anslutit sig till General federation of trade unions uppgives vara, att man anser de av denna organisation påbjudna kontingenterna vara för höga!

Under de senaste åren har även den politiska liknöjdheten-neutraliteten fått göra åt sig åtskilligt. De socialdemokratiska idéerna vinna allt flera anhängare inom fackorganisationerna. Den varje år återkommande Trade Union Congress är en institution med huvudsaklig uppgift att tillvarata arbetarnas politiska intressen. Den sammansättes av representanter för olika fackorganisationer.

Och så till sist några ord om den tredje huvudriktningen, den som främst företrädes av den franska syn-

dikalismen. Vissa omständigheter ha gjort, att vi i allmänhet äga mera kännedom om den franska fackföreningsrörelsen än om den tyska och engelska. Detta ha vi särskilt våra hemmasyndikalister att tacka för. Vi veta alltså, att syndikalismen skiljer sig väsentligt från vår svenska fackföreningsrörelse såväl vad angår organisation som taktik. Dock kanske mest ifråga om taktiken. Medan den tysk-skandinaviska fackföreningsrörelsen bygger på det ekonomiska understödet plus solidariteten och uthålligheten vid konflikter med arbetsgivarna, sätta syndikalisterna sin största tillit till den "revolutionära" handlingen. Korta, revolverande strider är deras lösen och deras taktik går ofta ut på skadegörelse mot produktionsmedlen, maskinerna etc. Syndikalisterna predika därjämte antiparlamentarism och fördöma varje form av politisk verksamhet. De mera konsekventa av dem motsätta sig t. o. m. all s. k. arbetarskyddslagstiftning. Betecknande är sålunda den ståndpunkt som de franska representanterna vid senaste internationella fackliga konferensen intogo i nattarbetsfrågan. Från Sverige hade föreslagits att konferensen skulle utlåta sig för nattarbetets avskaffande, bl. a. på lagstiftningens väg. Fransmännen röstade för förslaget, men reserverade sig mot satsen, att lagstiftningen borde användas för att uppnå målet, heter det i ett referat över konferensens förhandlingar.

En mera ingående redogörelse för de syndikalistiska principerna och den taktik syndikalisterna förordade och delvis även använda sig av skulle kunna intressera, men brevet har svällt ut allt för mycket, och jag nödgas därför sluta med ett löfte om att återkomma till ämnet. Jag skall därvid bli i tillfälle att även närmare utveckla de principer, som ligga till grund för den tysk-skandinaviska och engelska fackföreningsrörelsen. I detta brev har jag endast i breda drag tecknat konturerna av de olika rörelserna.

Jag återkommer alltså!

Sig.

H. F. Spak:

Gammal och ny moral. Soc.-Dem. Arb.-partiets förlag. Pris 1 kr.

Vi kristna socialdemokrater. Frams förlag. Pris 50 öre.

Pastor Spak är som vi veta ett offer för den »kristna» kyrkans såväl gamla som nya moral i de former och uttryck den givit sig under alla tider mot dem som verkligen haft och ha mod att följa, predika och i gärning demonstrera denna religions kärleks- och rättfärdighetsläror så, som Kristus själv en gång lärde dem, och icke så, som forna och nutidens upplysningsfientliga präster i eget, välförstått intresse gjort dem till. Pas-

tor Spak är ett av dessa vildskott på den annars i gemon så välväxta, klerikala apeln, ett vildskott, som inte rätt trivdes med den unkna drivhuslukten däriinne, utan trängde på och ville öppna på de väl tillstängda fönstren, på det att nya vindar och friska dofter måtte få tränga dit in.

Men ve den som into är lik alla de andra! Ett fönster blev öppnat just så pass att man hann skära bort och kasta ut det farliga, oppositionella vildskottet för att sedan åter slutas om sina kära bondfångardogmer. Ty pastor Spak är socialist och har t. o. m. haft den fräckheten att *öppet* erkänna detta. Det är därför klart att han länge varit en svår nagel i ögat på vår »kristna» statskyrka, som säkert i det tysta länge gått omkring som en Diogenes med ljus och lykta och letat efter den minsta lilla anledning att bli av med den otrevlige. Vi veta att man lyckats, att pastor Spaks avskedsansökan framtvingits.

Droppen som rågade måttet var helt visst denna värdefulla och med den indignation och »lågande entusiasm, som är författarens ära» skrivna lilla 1-kronas bok.

Boken är skriven efterorstrejken och säkert med direkt anledning av de då uppflammande sammandrabbningarna om moral och moral. Den gisslar arbetsgivardömet och den med dem då löpande pressens brutala framfart bland de för sin rätt att leva, kämpande och *endast* på sin *solidaritet* litande arbetaremassorna. Bokens tendens kan ej tydligare och ej vackrare framhållas än genom detta citat ur »Ran», som pastor Spak själv har tagit med å sid. 54 i sin bok:

»Ej kraften kan dö, om än hjärtana brista.
När lidandets gnista
dem skänkte sin glöd,
i stoffet förnyat, det svaga, som sviker,
det veka, som viker,
skall växa till stöd,
och ständigt en stoltare stridssång uppstämma,
när tiden vill hämma det evigas lopp.

Vi kristna socialdemokrater är ett sammandrag av, som förf. säger, å ett 60-tal olika platser i vårt land hållna föredrag över ämnet »Kristendom och socialdemokrati».

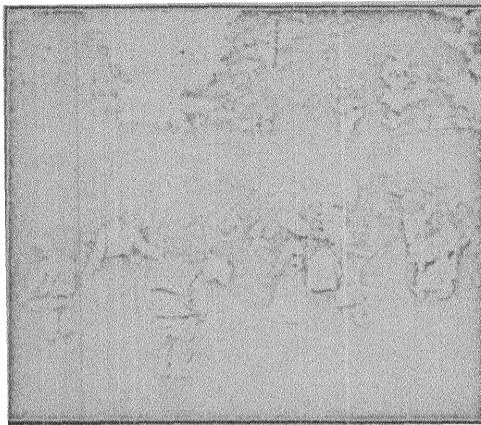
Säkert ha de flesta av oss varit i tillfälle att höra något av dessa föredrag och har just på grund därav ingenting emot att kunna tillgodogöra sig detsamma i tryck. Och för dem som *icke* hört något av dem är det naturligtvis ännu större anledning att skaffa sig boken.

J. S.

Kvinnoklubharnas adresslista

kommer att införas i nästa nummer av Morgonbris.

Alla kvinnoklubbar uppmanas därför att under sept. månad till expeditionen insända namn och adress efter 1 okt. på ordf. eller korresp. sekr.

Ringlekande barn.

Barnen och naturen.

Snart börja Stockholms skolor efter sommarferierna. Den ena skolovskolonien efter den andra har redan återkommit, sammalunda ock en hel massa barn, som varit med föräldrar eller släktingar på landet. Hur roligt det varit att åter möta dem efter de gångna månaderna och se deras brynta anleten och händer och höra dem berätta om alla sommarupptåg!

Men det kan inte hjälpas, man blir litet vemodig när man *nu* ser dem och *sedan* tänker sig deras höst och vinter i de kvava skolsalarna och dystra gränderna. Och man kommer inte ifrån den varje vår sig förnyande bilden av små bleka barn, som längta sig nästan sjuka från gatsmutsen och läsplugget.

Finnes då ingen hjälp för att bevara färgen, om ej den bruna, så den friska, röda, på barnens kinder?

Jo, låt dem så ofta sig göra låter få en utstickare i naturen. Lärare och lärarinnor, sagostundsledare och ungdomslogeintendenter, söndagsskoleledare, allt vad I alla heten, ut med edra tusentals barn till naturens styrkebrunnar! För all del håll dem inte inne i kvalmfyllda, dammgrå föreningslokaler, när böljorna dansa därute och skogen sjunger sina ljuva höstmelodier. Lär barnen att hata bacill- och snusförnuftångande luft och lär dem i stället att älska hälsan och vidderna! Försök att få med stora som små ut i vår huvudstads vackra omgivningar och sök att få med någon, som kan tända dem för våra ring-, spring-, kast-, med ett ord våra idrottslekar. Och försök att få med någon naturvetenskapligt intresserad *ung* pojke eller flicka, om inte varenda gång, så allt emellanåt. Ge er inte förrän de äro med! Ingen skall kunna motstå er begäran om I ha'n den rätta elden!

Friluftsmänniskor i Stockholm som i *allt Sverige*, hjälp alltså till att göra hemmens och skolans dystra luft mindre hälsovådlig för våra små ljusträngtare! Vad hjälper det oss om vi varje sommar sända ut barnen på grönbeta några fattiga månader, när vi de återstående 9 eller 10 månaderna av året

göra så ofantligt mycket för att förstöra den korta sommarens hälsofrön! Låt oss nu äntligen bli konsekventa i vår nitälskan för de yngstes hälsa! *Ljus, jord, hav och himmel*; se där det eviga receptet för ett långt liv! Tag det, det kostar intet, men följ det i stället så mycket intensivare!

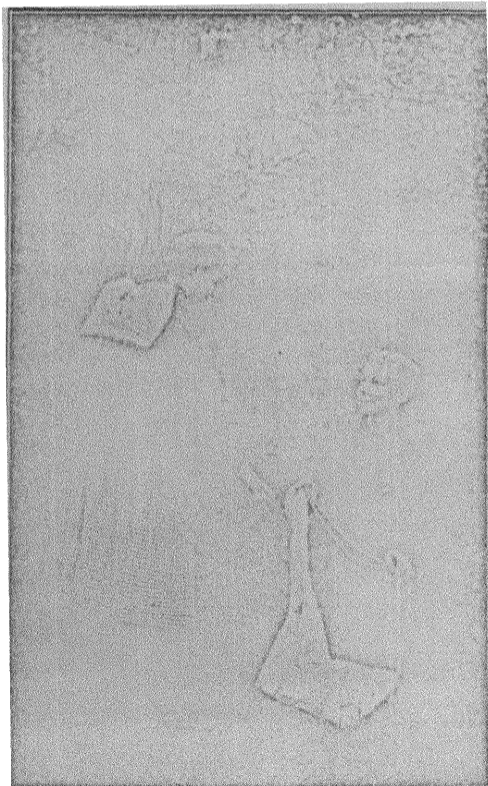
Erik Lundström.

*

Författaren till detta upprop har icke blott insett att barn behöva friluftsliv och sysselsättning, han har också själv hjälpt till med att föra skaror av barn ut i naturen. Det är icke nog med att vi taga bort det dåliga, såsom dåliga biografföreställningar, det måste också många krafter till att giva barnen något att fylla deras tankeliv och sätta deras kropp i nyttig verksamhet. Sagostundsverksamheten, som redan förut i år har skrivits om i Morgonbris' spalter, är en god barnsysselsättare, en annan är, såsom Erik Lundström med några kamrater till honom gjort: *få ut barnen i naturen*. Utfärder ha företagits, barnen ha fått deltaga i friluftsslekar etc., man har visat dem på en del enskildheter i växt- och djurlivet, som de ej på egen hand fästa sig vid.

Två bilder i vår tidning äro tagna från dessa utfärder. Erik Lundström har även anordnat biografföreställningar med allenast naturprogram för att naturen i någon form även skall kunna meddelas till barnen inomhus.

A. L.

Kamrater.

Kvinnorna och näringslivet.

Kvinnorna äro i allmänhet mera ekonomiska i detalj än männen. Om det är av naturen eller av vanan att ständigt syssla med detaljer är svårt att säga, antagligen av bägge delarna. Ett faktum är dock, att som en kvinna kan hushålla med små medel kan sällan en man, han får vara hur nationalekonomiskt bildad som helst. Hur ofta kan man inte få se riktiga underverk av ekonomiska beräkningar göras av husmödrar med små tillgångar.

Men trots detta äro de dock i allmänhet fullkomligt okunniga om näringslivet, dess hardhavande och tillstånd, med vilket de så ofta komma i beröring och äro beroende av. Det vore lönlöst att t. ex. fråga hur mycket tull det är på den och den varan, men fråga dem om det är dyrt och du skall få ett enstämigt verop till svar. När ett förhöjt tulltaxeförslag går igenom i riksdagen intresserar dem inte så mycket, men sedan en tid efteråt, om handlanden Lundbom höjer priset på sockret eller mjölet, då blir det *luft i luckan*. Fru Andersson och fru Pettersson går till en handlande i andra ändan på stan och får kanske för ett öre billigare pr kilo, Lundholm får veta att han är hutilös att ta betalt, vill lura folk m. m. Detta är i många fall kvinnornas sätt att »höja näringslivet». Ett sannerligen mycket litet verksamt sätt.

Men det får ej längre vara så. De måste få en klar blick på *orsakerna* till följder, som de få bära. De kunna visserligen ännu ingenting göra direkt på lagstiftningens väg, även om de voro medvetna om det osunda i näringslivet sådant det nu är, men de kunde verka indirekt, och få de bara den rätta synpunkten, så var säker på att de både vilja och *skola* göra sitt bästa. Ty det är de, som i första rummet få lida av ett samvetslöst tullsystem, därför att det är de, som ändå slutligen skola inköpa och handhava näringsmedlen. När dessa då äro dyra och tillgångarna små har husmodern en allt annat än avundsvärd lott. En mor vet nog hur det käns att inte kunna ge sina barn mer än halv kost; hon ser den rikliga och närande maten, men kan inte få den. För en del räcker det till maten, men också ingenting mera, och vi veta ju, att »icke av bröd allenast lever människan». För dessa att tänka få något över för ålderdomen är hopplöst.

Det finnes icke något mera raffinerat än livsmedelsbeskattning. Där gives intet avseende på förmåga eller oförmåga, den måste betalas om man inte vill svälta ihjäl.

Det tycks väl som man skulle fullgöra sina skyldigheter mot näringsidkarna när man konsumerar varorna och betalar dess värde, men detta är icke nog, vi måste också skatta för att vi behöva dem. Vi få skatta för att vi behöva mat, för att vi behöva kläder på

kroppen och skor på fötterna. Detta är väl, om något, orättfärdigt.

Om vi se på en jämförelse, som Fabian Månsson gjort i sitt 3:dje häfte av »Hungertullarna» emellan utgifterna för ett hushåll i Köpenhamn och i Stockholm, är det en häpnadsväckande skillnad.

För en familj med 2,000 kronors inkomst, boende i Stockholm och bestående av man, hustru och fyra barn, äro hushållskostnaderna beräknade till kr. 2,322:04 kr. pr år. Hyra är då upptagen för två rum och kök. Tablån för övrigt visar, att allt är ytterst nätt tilltaget. Läkare, medicin, böcker och nöjen äro inte alls upptagna.

För en lika stor familj i Köpenhamn med samma inkomster och inköp belöper sig kostnaderna endast till kr. 1,447:04 pr år. Här får nu köpenhamnsfrun en behållning på kr. 552:60, som hon kan använda eller spara, vilket hon vill. Men för stockholmsfrun blir det i stället en *brist* på kr. 322:04. Här blir det varken att använda eller spara, utan — försaka. Och ändå är Danmark inte fullkomligt tullfritt, men att de äro så långt komna ha de att tacka sitt i denna fråga så upplysta folk. Nu gäller det också för oss att få det dithän. I det strävandet ha vi kvinnor en viktig uppgift att fylla. Vi måste taga alla till buds stående medel för att *protestera* mot livsmedelsbeskattningen. Vi måste säga ifrån att vi inte kunna försaka mera. Det är nog nu, när hundratusenden svultit ur landet.

Ha vi icke medborgarrätt, så ha vi ändå medborgarplikt genom våra barn, och i deras namn skola vi utan eftergifter fordra »hem och bröd åt varje svensk».

När, vilket jag hoppas inte skall dröja allt för länge, medborgarrätten även skall lämnas oss kvinnor, få vi icke stå okunniga i en av våra viktigaste frågor.

Lisa Jönsson.
(Sandviken.)

”I skymningen . . .”

Natten smyger sakta in mellan de stora husens grå murar.

Gatorna äro tomma. Lyktorna släckta. Men i fjärran brinner ett blåvitt sken över en gul hed.

Månen. Som vitt silver rinner den ut i sanden.

Sommaren är över. Hösten har hållit sitt intåg. Och den är givmild.

Sommaren var så het och kvalmig. Alla tankar somnade i trött dvala, pulsarna mattades och hågen miste sin dådkraft.

Man gick som i sömn . . .

Men hösten! Den är som en kvinna, vilkens hjärta lutrats av mycket sorgjande och vars händer blivit tunna och genomskinliga av att aldrig fått smeka . . . En ung kvinna, som längtat mycket emedan hon aldrig fann den rätte, den värdige! Ty även i kärlek fordrar hon en sig värdig . . .

Dagarna äro korta, men brinnande. Av många skiftande färger brinna de. Rött, gult, grönt och svart. Och om kvällarna, när solen går ned, fara svarta fåglar genom rymden med snabba vingslag. De synas som svart aska mot det sjunkande solljuset. De söka sig mot solen . . .

Mitt fönster står öppet.

Luften tränger in hög och ren. Långt borta ifrån kommer ljudet av människorna, som trängas på de stenlagda gatorna. Deras röster nå hit upp som ett oredigt mummel. Ibland drunknar det i skränet och flåsandet från någon bil, eller en ångbåt som tjuiter ute på redde där kvällsdimman lägger sig.

Är det en dårskap att känna hetare än andra? Då är livet en dårskap också. Ty det är hett!

Det är livet som kommer blodet att brinna . . .

Vinden söker sig in och prasslar om i vråna, där gamla papper och annan bråte kvarglömts sen sommaren. Och det tycks som det ljöd något därur. Som när en förstående kvinna smeker ett barn när det förgått sig! Då mjuknar det och gråter!

Gråt är det och längtan, som kommer ur vråna. Gråt över det som gått och längtan efter det som kommer . . .

Men natten breder sitt dok över allt. Intet får nå dit ut . . .

Så förstod jag det till sist.

Det var ej det stora, som skänkte tillfredsställelsen. Inte det lilla. Det var ingenting.

Det var vinden som sjöng och bladen som gulnade. Vägen som sprang mot stranden och solen som skrattade. Himlen som mörknade och ljusnade och hjärtat som kved och jublade . . .

Det var det!

Därför, när skymningen sluter sig om en som en tillgiven människas armar, blir sinnet mjukt och man minns. Och man tycker sig se syner, som man endast ser det i drömmarna . . .

Olov Bruno.

Jorden och folket,

av Carl Lindhagen.

Frams förlag.

”Ehuru, såsom alla människor i landet veta, det varit den ekonomiska rörelse, som fått sitt uttryck i bolags- och storgodsväldet, vilket på senare tiden varit den, som tager jorden från bönderna, samt högern såsom politisk organisation självfallet hållit sin hand däröver, så har märkligt att säga partiet icke aktat för rov att i sin företrädesvis negativa agitation i jordfrågorna framföra såsom sin viktigaste programpunkt det påståendet, att »vänstern och särskilt socialisterna vilja ta jorden från bönderna.»

Det är en vittnesgill man, som yttrar de orden, den inan som under en lång

parlamentarisk verksamhet strävat efter att förbättra ställningen för jordbrukets förtryckta, bereda hemtrevnad och livsmöjligheter i detta land, som bolagens och godsägarnas despoti hotar att avfolka. Det är Carl Lindhagen, som yttrar dem i sin broschyr "Jorden och folket", vilken nyligen utkommit på Frams förlag (till ett pris av 50 öre) och han tillägger:

"Man kan gentemot ett sådant uppförande (som högerns i denna fråga) icke undgå att använda starka ord, och det må vara förlåtligt, att den som skriver detta gör så, då han personligen har en lång genomlevad erfarenhet om vilka strider, vilket arbete, vilket oavlåtligt vilande på hanen ständigt påkallats för att möta högern i deras hänsynslösa anslag mot bondejorden. Det må sålunda utsägas, att denna högerfaktik icke är hederlig."

Själva broschyren i fråga är lagd som en kommentar till det av senaste partikongressen antagna nya programmet i jordfrågan, vilket återfinnes efter slutorden i broschyren. Denna sönderfaller väsentligen i tre huvuddelar, av vilka den första behandlar samhällsdomänerna (jordbruksdomäner, samhällelig tomtmark, skogsdomäner, vattenfallsdomäner etc.), den andra sysslar huvudsakligen med småbruksproblemet (därtill knyter sig ett kapitel om bostadsfrågan) och det tredje slutligen stannar för "den stora plundringen", som yttrar sig i enskilda monopol på speciella naturrikedomar (skogar, malmer, vattenfall, torvmossar). I ett par slutkapitel behandlas spörsmålet om kredit för jordbruks- och bostadsändamål samt en del med huvudfrågan, sidordnade mindre uppgifter, såsom Kooperation i jordbruket, trädgårdsstäder, jordvärdereformer o. s. v. I några beaktansvärda slutord framhåller Lindhagen, hur småfolkets sak i jordfrågan "notarbetas av högern, tyvärr lämnas allt för ofta utan verkligt bistånd av liberalerna, försummas av alla föngivande myndigheter och ledes ut i sanden av regeringarna". Det har aldrig varit annat än den socialdemokratiska riksdagsgruppen man kunnat helt och fullt lita på. I jordfrågan liksom på alla andra områden av politiken ser det hopplöst ut, så snart man går saken in på livet. Det måste därför bryta sig igenom en helt annan politik. "Dit kommer man", tillägger författaren med den aldrig resignerandes oböjliga trots, "säkerligen icke något avsevärt förrän efter en ny författningsskamp. Och man kommer med visshet aldrig dithän, förrän småfolket på land och i stad, landsbygdens och industriens betungade släkten, funnit varandra." Man vill gärna instämma i författarens önskan, att de må göra det och göra det snart. Ifall bondebefolkningen beaktar hans mening att tänka själv, så kommer detta säkert att ske förrän man kan tro.

H. S.

Sommar i skogen.

Översatt ur norska Soc.-Dem. för Morgonbris.

Här i skogen, där jag sitter med en trästubbe till stol, med solen i ryggen och en ljusblå himmel över huvudet, vandrar mina tankar till alla de tusende, som i detta ögonblick stå inestängda mellan gråa murar, i mörka fabriker, bland maskinernas larm, i dålig luft, till alla de trötta husmödrarna runt i de trånga köken, där ett friskt luftdrag aldrig tränger in; till alla de små barn, som grå och bleka leka i rännstenarna och de illaluktande gårdarna, där en soptunna är det enda föremål, som kan sätta deras fantasi i rörelse.

Här i skogen är så god plats för alla de trötta människor, som längta efter att få sträcka sig på marken och låta solen få skina på sina bleka ansikten. Här är tusentals små tuvor, som kunde vara de bästa huvudkuddar. Här är tusende gröna, doftande barrträd att krypa i lä under när solskenet blir för starkt.

Och här går jag timme efter timme, utan att möta en enda människa. Men jag hör larmet från fabrikena ner i staden, som surrar och viner och maler och sliter ut livskraften från de människor, som arbeta där inne bland de surrande hjulen.

Jag förundrar mig över den mänskliga tålmodigheten, över den kuvade friheten. Jag tänker osökt på en häst, som sliter i selygen och drar och strävar; hans ögon äro trista och hopplöst sorgmodiga, men han strävar och sliter och försöker att ta kraftigare tag var gång piskan faller på hans rygg. »Du är dum, min vän», har jag tänkt mången gång, när jag såg på den hopplöses slit, »du kunde sparka sönder den man som vill försöka att spanna selyg om dina kraftiga muskler. Du kunde dra i diket med hans lass och göra honom så mycken förtret att han fann det förnuftigt att låta dig vara i fred.»

Jag mötte en skara fabriksarbeterskor då jag gick ut från staden kl. 12. De skulle hem till middag. De voro grå i huden och tunna i kinderna. De hade dåliga tänder och det var liksom något härjat över deras ansikten. De sågo upp mot den gnistrande vårsolen och sände kanske en stilla tanke bort mot skogen eller ut mot sjön. Men det fick bliva nog med en tanke, för tiden var knapp — om en timme skulle man vara i fabriken igen. I fabriken, där rutorna äro övermålade för att icke ögon och tankar skola söka sig ut ett ögonblick och vandra på förbjudna vägar.

Nu hade man alltså en liten timme fri till middag. Och denna middag skulle många av dem laga själva. Lönen är liten och maten dyr. Det är svårt att få pengarna att räcka och så händer ofta att det får gå med smör

och bröd och kaffe. Det är billigt och lättast att laga till för en trött människa.

Det kom en flicka förliden vecka till en läkare. Hon hostade och var matt, hon kom direkt från syateljén med svårt angripna lungor. Hon hade icke en människa att förtro sig till. Hon hade inga pengar, inga släktingar, som kunde hjälpa. Hennes lön var så usel att det var ett under att hon kunde leva på den — och arbetstiden var lång, så lång. Detta är blott en av de många.

Jag går uppe i skogen och träffar icke en människa. Finnes det då icke en själ därnere i staden som längtar att fylla sina lungor med frisk luft, att höra fåglarna sjunga, känna den varma solen i ryggen och se vitsipporna växa fram i gläntorna mellan träden?

Ack jo, det finns nog. Jag har sett strykerskan sända en lång, längtansfylld blick upp mot den solmättade himlen, medan svetten har runnit från hennes tinningar och hennes hand ett ögonblick har släppt det hårda greppet om järnet. Jag har sett arbetaren med det sotiga ansiktet och de stora, svarta fingerknogarna torka sig över pannan med blusärmen och så begärligt insupa den friska luften, som slog emot honom när han kom ut ur fabriksporten.

Om söndagarna har jag sett detta folk när de strävat åstad med hela sin familj, med matvaror och småbarn i händerna och på armarna. Det är detta folk som kallas »söndagspublik» och som gjort det så »ohyggligt» för överklassen att vara ute om söndagarna.

Jag tar upp mina tidningar ur fickan och finner i den ena av dem ett litet, elegant utstyrt häfte. Det är en förteckning över norska kurorter, med lockande illustrationer. Det är härliga scenerier från land och vatten och beskrivning av all den komfort dessa ställen ha att bjuda på. Det måtte vara riktigt lämpliga platser för trötta och utslitna arbetsmänniskor att finna behövlig vila och rekreation på efter vinterns slit. Det måtte vara platser, varest våra magra, smalbröstadde, unga fabriksarbeterskor kunde få färg på sina kinder och hämta nya krafter till det osunda, hälsoödeläggande arbetet i syateljéer och fabriker.

Men vad finna vi när vi läsa *texten* under de vackra bilderna? — Priset är 6, 7, 8, 9, 10 kronor pr dag.

Med andra ord, dessa platser äro för dem som *minst* behövde komma dit.

Det skulle vara förunderligt om icke detta folk, som traskar iväg med sina matkorgar var söndag, också kunde få lust att gå ut i skog och mark en strålande vardagsmorgon! Fast det skulle nog vara en vanvettig tanke för en arbetets man eller kvinna.

Landsföreningens för kvinnans politiska rösträtt taktik under valen.

Landsföreningens taktik ått under de stundande andrakammarvalen understödja endast de partier, som upptagit kvinnans politiska rösträtt på sina program och arbetat för den inom riksdagen hotar med en schism inom kvinnornas rösträttsrörelse. Föreningen skulle med denna taktik ej uppehållit neutraliteten.

Vad är landsföreningens mål om den verkligen vill vara en förening som arbetar intensivt för rösträtt åt kvinnor? Att arbeta för att någon gång i framtiden få vår sak igenom, sedan man tåligt inväntat att varje högerfraktion är med på rösträtten, för att den må gå igenom fullt neutralt antagen av alla på en gång? Sannerligen ej. De protesterande högerkvinnorna synes mig dock i grund och botten stödja sina argument på grund av en sådan sorts uppfattning om rösträttsföreningens mål. Landsföreningens uppgift kan emellertid icke vara någon annan än denna: att utan hänsyn till partier arbeta för kvinnorösträttens genomförande på samma villkor som för män medelst den majoritet i riksdagen som går att uppdriva. Socialdemokrater och frisinnades röster gå att uppdriva — därför har centralstyrelsen velat stödja dem.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten vid ett av fil. dr Borelius skrivet flygblad, dels såsom varande särskilt välfärdigt, dels såsom ett bevis på det glädjande, att människor en och annan gång kunna se ut över sin egen partisyndighet — H. Borelius tillhör nämligen icke vänstern.

I artikeln säges bl. a.:

»Vad innebär den antagna resolutionen för Landsföreningens högermedlemmar? Om man, obekymrad om de starka uttrycken i alla handa tidningsartiklar, tänker nyktert efter, så finner man, att den i själva verket icke personligen förbinder högersinnade rösträttskvinnor till något annat än att under en viss begränsad tid iakttaga politisk passivitet. Högerpartiet i och utom riksdagen har velat ålägga alla kvinnor politisk passivitet — antingen för alltid eller för en icke närmare bestämd avsevärd tid framåt. Med andra ord: resolutionen pålägger icke de högersinnade individerna någon annan boja än den politiska överksamhet, som deras eget politiska parti har anbefallt kvinnorna antingen såsom självfallen eller såsom det åtminstone tillsvidare lämpliga.

Att vissa ivriga motståndare till kvinnans rösträtt skola använda L. K. P. R:s resolution för att motivera ett ännu kraftigare motstånd är visserligen mer än sannolikt. Om dessa från riksdagsdebatterna välbekanta motståndare gäller det emellertid, att de ha sin dom färdig på förhand. Endast motiveringen rätta de efter omständigheterna. Om kvinnorna förhålla sig passiva, heter det: »deras rösträttsrörelse är i tillbakagång, och därför bör man ej ge dem rösträtt», förena de sig i en kraftig opinionsyttring, heter det: »de visa sig fanatiska och omogna och därför bör man ej ge dem rösträtt». Med dylika motståndare lönar det sig ej att resonera. Icke heller vinner man med avseende på dem något genom att handla på det ena eller andra sättet.»

Högerkvinnorna hava det i den nuvarande situationen otrevligt ställt — det måste medges. Politik är emellertid ingen dans på rosor, det måste vi kvin-

Västerviks socialdemokratiska kvinnoklubb.

Klubben bildades i febr. 1905. Medlemsantalet har visserligen aldrig varit så stort, men den trofasta kamratandan och den segervissa målmedvetenheten desto starkare. Klubben tillhör Västerviks arbetarekommun.

Trots många motigheter har det ändå icke lyckats motståndarna att hindra våra strävanden. Tvärtom!

Vi sända vår kamrattliga hälsning till klubbmedlemmar landet runt.

nor sätta oss in i. Och på samma gång ha vi den uppgiften att strida för idealitet i politiken. Tyvärr synas vi ofta ha olika uppfattning om vad som är idealitet. För min del anser jag ju att redan tidigare en bestämdare opposition bort höjas mot regeringens avvissande hållning. Däremot kan jag ej, i motsats till vad i föregående nummer av Morgonbris sagts, anse det annat än naturligt, att centralstyrelsen genom uppvaktningar påmint statsministern om hans plikt mot kvinnorna.

Om en del högerkvinnors indignation och beslut att utträda ur landsföreningen ville resultera däri, att de verkligt kraftigt togo sig för att bearbeta högermännen för kvinnans rösträtt, så kunde något verkligt gott komma av schismen och den sannerligen ej vidare behöva bekymra och gräma även en del vänsterkvinnor.

A. L.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Falkenbergs kvinnoklubb.
Genom Sally Svensson.

Falkenbergs soc.-dem. kvinnoklubb behandlade på ett den 27 juli avhållet extra möte följande fråga: Kan klubben möjligen utträtta något vid de stundande riksdagsmannavalen? Klubben beslöt göra följande uttalande:

»Den tid är snart inne, då Sveriges folk skrider till val för tillsättandet av de män, vars uppgift är att med landets och folkets bästa för ögonen leda vårt lands stora politiska och finansiella frågor. Om man betänker, av vilken stor vikt det är att dessa styresmän äro i besittning av en aldrig svikande energi och vilja att föra fram det bästa för folket och en blick, som klart och tydligt kan urskilja vad som verkligen är till gagn för landet och dess medborgare, då blir man

också medveten om vilket ansvar man ikläder sig, då det gäller valet av dessa män. Kvinnorna ha ännu inte tillerkänts den rätt, som varje fullvuxen medborgare kan göra anspråk på, nämligen den politiska rösträtten. Allt större och större göra sig kvinnornas rösträttskrav gällande. Soc.-dem. partiet har, som bekant, upptagit kvinnornas rösträttskrav på sitt program. Vad är väl då naturligare, än att kvinnorna ansluta sig till detta parti och sålunda själva äro behjälpliga med framförandet av sina krav? Lika naturligt är det ju också att kvinnorna, dels genom att påverka sina män, dels ock genom agitation utåt, arbeta för att kandidater från det socialdemokratiska lägret bliva accepterade av den stora massan, som inom kort gå till valurnorna. Betänk huru mycket det gäller för oss kvinnor, vilka åsikter som i riksdagen göra sig gällande. Vilja vi ha en snar och lycklig lösning av kvinnornas rösträttsfråga, ja då böra vi också arbeta på att socialdemokraternas antal i riksdagen blir allt större och större!»

Kriminalkongressen i Stockholm.

Betydelsefull insats i utvecklingsarbetet.

C. S. A. anordnare.

Kriminell ungdomsbehandling var ämnet för första dagens överläggningar.

Stadsnotarien Nils Andersson från Lund framhöll bland andra huvuddrag för reformer i denna fråga följande:

Åtgärder mot ungdomsbrottsligheten böra i främsta rummet ha förebyggande karakter. Vanliga straffåtgärder äro att tillgripa först då skydd, vård och uppfostran visat sig ej kunna utträtta något.

Minderårig gärningsmans tillräknolighet bör ytterst noga undersökas och som måttstock härvid tjäna ej blott den intellektuella nivån, utan också förmögenheterna på karaktärens och viljans områden.

Minderåriga förbrytare skola hållas skilda från vuxna sådana. Anhållande endast i nödfall och häktning endast undantagsvis. I stället böra anlitas enskilda familjer eller ock skydds-

Lazarin-salva

är vid

småbarnens utslag

och hudlöshet

ett verksamt läkemedel.

Behandling:

Tvätta småbarnens
sårnader rena och på-
lägg Lazarinsalva.

Detta ger en skön
lindring och befordrar
sår läkningen.

anstalter. Till minderårigs ungdom bör åklagaren i allt taga hänsyn, ej förbise, än mindre undertrycka, utan tvärtom framdraga jämväl det, som kan lända straffrättsligt antastad minderårig till försvar, samt överhuvudtaget medverka till att straffrättsligt förfarande mot minderårig erhåller och bibehåller även en uppfostrande karaktär.

Rättsförhandlingen bör vara fri från stelhet och former, icke summarisk, utan gå på bredden och djupet, den minderåriges ambitionskänsla i görligaste mån skonas.

Vidare redogjorde han för »barndomstolen» i olika länder.

Nästa föredrag hölls av slottspastor A. Wirén från Malmö, som framhöll, att med en utvidgning av våra barnavårds- och tvångsuppfostringslag skulle åtskillnaden mellan barnavårds- och tvångsuppfostringslag kunna göras så ringa som möjligt.

Tredje talare var direktören för Bona uppfostringsanstalt, Knut Blomqvist. Bona är en anstalt som har till ändamål att enligt lagen om tvångsuppfostran av 1902 för uppfostran mottaga gossar, om vilka domstol förordnat i stället för att undgå straff insättas i allmän uppfostringsanstalt. Sedan han redogjort för verksamheten vid Bona och lämnat statistik därifrån, varav framgick att verksamheten i stort sett lett till gott resultat, övergick han att behandla de nödvändiga reformer & lagstiftningens område, som äro av nöden. Han framhöll bland annat

att för en lyckosam kamp mot ungdomsbrottsligheten behöves en på rent pedagogisk grund lagd *skyddslag*, i vilken de straffrättsliga synpunkterna få så helt vika, att ej ens uppnädd straffmyndighetsålder kan utgöra något hinder för lagens tillämpning & vårdbehövande, bildbar ungdom, som från rättslig synpunkt ännu kan anses minderårig.

Han ansåg

att ett särskilt samhällsorgan bör inrättas med uppgift att ombesörja och leda samliga åtgärder i anledning av minderårigas vanart eller lagöverträdelse.

Diskussionen kom sedan delvis att röra sig om, huruvida barnavårdsnämnderna skulle omhändertaga hela rättsproceduren med unga lagöverträdare eller barndomstolar skulle inrättas. Varningar höjdes mot att lägga allt för mycket makt i händerna på civila myndigheter, såsom våra barnavårdsnämnder, vilka på många håll fungera mycket outvecklade.

Så långt ha vi dock nu kommit i det

allmänna rättsmedvetandet, att ingen röst höjdes för det nuvarande tillståndet, där vi veta helt unga människor, ja barn dragna inför offentliga domstolar, även stundom transporterade tillsammans med förhårdade förbrytare och på det hela taget exploaterade i straffrättsystemet i stället för att bli föremål för räddning.

Vidare ansåg man det absolut nödvändigt, att en förundersökning angående varje för brott åtalad ungdoms levnadsförhållanden göres för att domaren skall få inblick i allt det, som kan kasta ljus över orsakerna till oärlighet eller beträdandet av andra villovägar.

Den andra dagens förhandlingar upptogo ämnena om *frihetsstraffens anordnande* och om *obestämda straffdomar*.

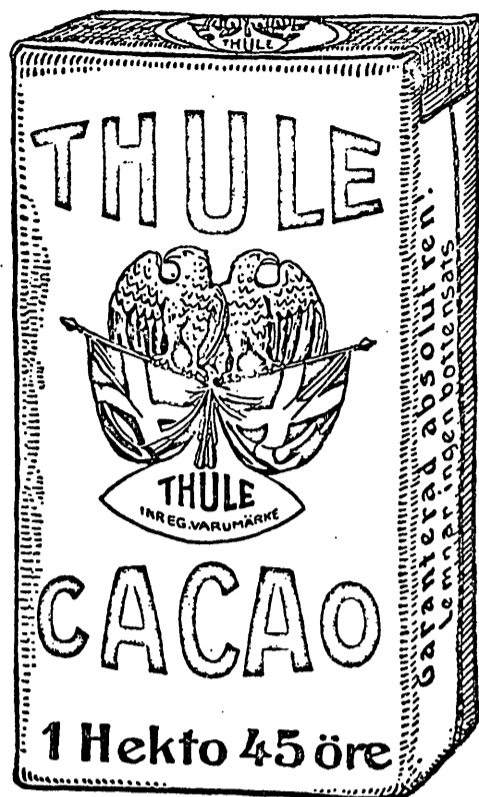
I den förra frågan uppträdde *professor Stjernberg* med en fordran om frihetsstraffens ingående omändring, varemot chefen för fångvården, överdirektör Almquist, fasthöll vid att cellstraffet borde även i en ny strafflagstiftning kunna utsträckas till hela 3 år, men för kvinnor dock ej mer än 1½. Han ville även bibehålla cellstraffet för ungdom med en längd av 3—4 månader. Meningsbrytningarna i denna fråga blevo ganska skarpa, och här kom alldeles särskilt till synes det glädjande förhållandet, att kritiken över de goda verkningarna av cellstraffet med sin naturliga isolering är vaken och företrädes av sakkunnigt folk såväl ur juristers som läkares och lek-mäns led.

Professor Gadelius, överläkaren vid Konradsberg, framhöll att för vissa fångar är cellstraffet outhärdligt. Till dessa höra ofta nog mycket unga och mycket gamla förbrytare.

Bland andra talare i ämnet var riksdagsmannen, häradshövding Kronlund, som påminde om sin för flera år sedan väckta motion, att fångar i st. f. att undergå cellstraff skulle användas i uppodlings- och utdickningsarbeten. Oaktat man kan påvisa, att sådan omläggning av fångvården slagit väl ut t. ex. i Danmark var vår fångvårdsdirektör sorgligt nog skeptisk mot att i någon betydligare utsträckning ändra det nuvarande systemet.

Om den obestämda straffdomen voro

Drick alltid

A.-B. Förenade chokladfabriker,
Stockholm.

advokaten Löfgren och överläkaren vid Långbro, O. Kinberg, inledare. Grundlinjerna för deras uppfattning om den obestämda straffdomen voro följande:

det utnyttjar bättre än något annat straffmedel den straffades förbättringsmöjligheter; det bereder möjlighet till ett effektivt oskadliggörande, där förbättring icke kunna åstadkommas;

ingen annan straffform medför jämte nämnda förtjänster ur individualpreventiv synpunkt en lika kraftig allmänpreventiv verkan.

Tredje dagens förhandlingar upptogo först *behandlingen av psykiskt abnorma brottslingar*. Inledare var överinspektören för sinnessjukvården, A. Petren. Även denna fråga ledde helt naturligt in på den skarpa striden om cellstraffets goda eller dåliga verkningar.

Ett ämne, som ock tilldrog sig synnerligt intresse var *om revision av lagen angående villkorlig straffdom*. Advokaten Stjernstedt inledde om denna doms grund och syfte, varefter registrator Harald Salomon talade speciellt om den *förberedande undersökningen beträffande den tilltalades personliga förhållanden*, som blir av så särskild stor betydelse vid tillämpning av villkorlig dom. Registrator Salomon har ju själv i Stockholm med stort nit försökt i praktiken införa sådan förundersökning.

Övriga ämnen voro *behandlingen av alkoholister*, som nu är aktuellt, då fattigvårdslagstiftningskommittén framlagt nytt lagförslag därom förenat med tvångsinterner samt *bötesstraffet och de korta frihetsstraffen*.

Kongressen var av ovanligt stort intresse, vilket ytterligare ökades därmed att deltagarna sattes i tillfälle besöka Långholmens fängelse — ett besök som måste lämna ett outplånligt intryck.

A. L.

Ett hjärtligt tack vilja vi härmed bringa alla dem som bidragit till att sälja Morgonbrisblomman!
Vi införa här nedan redovisning för densamma och synes därav, att för Morgonbris äro många intresserade, och har såväl den socialdemokratiska ungdomen som de koop. kvinnogillena verksamt bidragit med blommans försäljning.

Våra kvinnoklubbar ha varit mycket energiska och en del nästan överträffat alla förväntningar om möjligheten att sprida blomman. Ett tack till alla!

Soc.-dem. Kvinnokongressens Arbetsutskott.

	Antal blommor	Kr. öre		Antal blommor	Kr. öre
Alingsås S. D. U.	100	9:—	Norrammars S. D. Kvinnoklubb	100	10:—
Ankarsrums S. D. Kvinnoklubb	100	9:—	Norrköpings S. D. Kvinnoklubb	200	20:—
Arvika S. D. Kvinnoklubb	200	18:—	Nynäshamns S. D. Kvinnoklubb	150	13:50
Backa S. D. U.	25	2:25	Nyäng Tjernäs Koop. Kvinnogille	30	2:70
Bjuvs S. D. Kvinnoklubb	150	15:—	Nyköpings S. D. Kvinnoklubb	150	14:85
Bodens S. D. Kvinnoklubb	100	9:—	Ortvikens S. D. Kvinnoklubb	150	15:—
Borggårds S. D. U.	25	2:25	Ronneby S. D. Kvinnoklubb	1,500	135:—
Borlänge S. D. Kvinnoklubb	50	4:50	Skara S. D. U.	25	2:50
Borås Koop. Kvinnogille	132	11:88	Skövde, Sanfrid Hässel	50	4:50
Bruzaholms S. D. U.	75	6:75	Smedjebackens S. D. Kvinnoklubb	50	5:—
Degerfors S. D. U.	50	4:50	Smålands Anneberg S. D. U.	125	11:25
Enköpings Koop. Kvinnogille	50	4:50	Stocka S. D. U.	50	4:50
Enköpings S. D. U.	100	9:—	Stockholm, Fru Brandt	149	13:41
Enskede S. D. U.	100	9:—	» Frk. Karin Hollman	25	2:25
Eskilstuna S. D. Kvinnoklubb	400	40:—	» » Jenny Jansson	100	9:—
Essviks S. D. Kvinnoklubb	500	45:—	» » Sonja Nemtensky	50	4:50
Falkenbergs S. D. Kvinnoklubb	75	6:75	» Fru Nilsson	50	4:50
Finspongs S. D. U.	25	2:25	» » Hulda Pettersson	100	9:—
Furulunds S. D. Kvinnoklubb	15	1:35	» Frk. Julia Ström	50	4:50
Glanshammars S. D. U.	25	2:25	» » Signe Svensson	14	1:40
Gellivara S. D. Kvinnoklubb	50	4:50	» » Annie Thelander	50	4:50
Göteborg, Fröken Augusta Nilsson	100	9:—	» Fru Sigrid Vahlgren	12	1:20
Göteborgs S. D. Kvinnoklubb	50	4:50	» Frk. Ellen Vidström	50	4:50
Hälsingborgs S. D. Kvinnoklubb	50	4:50	» Fru Agda Östlund	100	9:—
Hofors Koop. Kvinnogille	100	9:—	Svanå S. D. U.	50	4:50
Hjo S. D. U.	100	9:—	Svartöstadens S. D. Kvinnoklubb	50	4:50
Hudiksvalls S. D. Kvinnoklubb	200	18:—	Sundsvalls S. D. Kvinnoklubb	500	45:—
Karlskoga S. D. Kvinnoklubb	200	18:—	Söderhamns skärgårds S. D. U.	50	4:50
Karlshamns S. D. Kvinnoklubb	200	20:—	Södertälje, Karl Holm	18	1:62
Karlskrona S. D. U.	100	9:—	Sävsjö Arbetarkommun	50	4:50
Karlstads S. D. Kvinnoklubb	100	9:85	Trälleborgs S. D. Kvinnoklubb	50	4:50
Kjävlinge S. D. Kvinnoklubb	50	4:50	Trälleborgs S. D. U.	50	5:—
Kiruna S. D. Kvinnoklubb	200	18:—	Trollhättan, Fröken Selma Dahlöf	100	9:—
Kiruna Koop. Kvinnogille	100	9:—	Uppsala Koop. Kvinnogille	50	4:50
Kopparbergs Koop. Kvinnogille	30	2:70	Uppsala Sömmerskeff.	35	3:15
Krokstrands S. D. U.	100	9:—	Viskafors S. D. U.	25	2:25
Landskrona S. D. Kvinnoklubb	100	8:85	Väsjö Dynäs Koop. Kvinnogille	25	2:25
Lidköpings S. D. U.	200	18:—	Västerås S. D. Kvinnoklubb	300	30:—
Linköping, Fru Hulda Karlsson	25	2:35	Västerviks S. D. Kvinnoklubb	75	6:75
Luleå S. D. Kvinnoklubb	300	27:—	Ystads Koop. Kvinnogille	50	4:50
Lysekils S. D. Kvinnoklubb	150	15:—	Årås S. D. U.	25	2:25
Malmbergets S. D. Kvinnoklubb	200	18:—	Åstorps S. D. U.	47	4:23
Malmö S. D. Kvinnoklubb	75	6:75	Örebro S. D. Kvinnoklubb	100	9:—
Mariestads S. D. U.	25	2:25	Östrands S. D. U.	50	4:—
Motala S. D. Kvinnoklubb	25	2:25	Oxelösunds S. D. Kvinnoklubb, bidrag		5:—
Nacka S. D. U.	50	4:50	Essviks S. D. Kvinnoklubb, behålln. fr. fäst		20:—
Norderåsens S. D. U.	25	2:25			
			Summa blommor 10,182. Summa kronor 965:54.		

Ännu återstår det några som inte redovisat, vilka härmed uppmanas att fortast möjligt till expeditionen insända betalning för försålda blommor.

Stockholm den 31 aug. 1911.

*För Morgonbris' expedition:
Signe Svensson.*

Aktiebolaget
Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Depositions-Ränta } 5 proc.
Kapitalräkn.-Ränta }

Sparkasse-Ränta 4 $\frac{1}{2}$ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

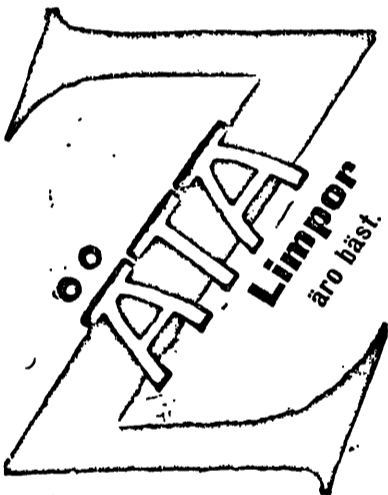
Postsparbanken.

Statens garanti. Motböckerna
gälla över hela riket.

Ficksparbössor tillhandahållas.

**Kvinnan motarbetar
sitt eget bästa**

när hon avråder mannen att teckna försäk-
ring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På
grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre
premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbe-
frielse vid sjukdom och olycksfall, m fl. för-
måner.

Svenska Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

— ömsesidigt —
STOCKHOLM.

**Folkpensionering.
Folkförsäkring.
Livförsäkring.**

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av stör-
sta fullkomning och ger största valuta.
Vi bjuda fullaste garanti för att de
med vårt firmamärke försedda maski-
nerna äro ett fabrikat, som på teknikens
nuvarande ståndpunkt är det högsta
som kan uppnås och överträffas icke
av något annat fabrikat. Särskilt för-
månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Arbetarebanken Avdelningskontoret Kungsgatan 20.
Kassafack uthyras fr. 50 öre i månaden.

C. W. SCHUMACHER, Kungl. Hovleverantör
17 Norrlandsgatan 17
STOCKHOLM

SPIS- och KNÄCKEBRÖD

Många sorter, oöverträffade i välsmak och näringsvärde.

Följande utlåtande föreligger om dessa tillverkningar:

»På begäran av Herr Fabrikör C. W. Schumacher har jag under flera år upprepade gånger dels
övervakat tillverkningen av, dels analyserat av honom tillverkade sorter av *delikatess-spisbröd, spisbröd*
och *knäckebröd*.

Jag har därvid funnit, att dessa Herr C. W. Schumachers brödsorter på grund av
högt näringsvärde (hög halt av stärkelse och protein) *renhet* (frihet från främmande inbland-
ningar) samt *torrhet och mörhet* (vattenhalt mindre än 10 procent)

äro att anse såsom stående i främsta rummet beträffande kvaliteten. Klihalten är ringa och ej
större än den för prima bröd av dessa sorter normala.

Stockholm den 8 april 1911.

G. Lagerheim, Professor vid Stockholms Högskola.

OBS! "Svenska veckans" **Stella spisbröd** rekommenderas.
omtyrcka nyhet

Bengt E. Pettersson

SKOMAGASINER

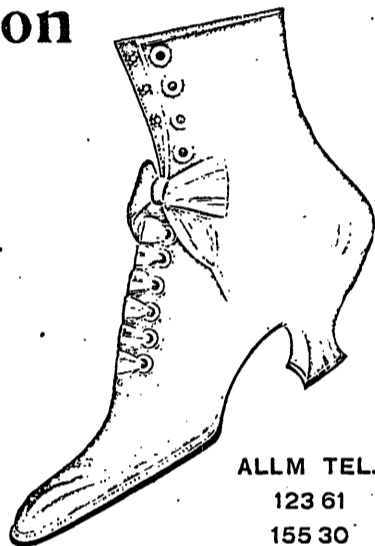
92 DROTTNINGGATAN 92

5 OLOFGATAN 5

Väl sorterat lager av starka, eleganta och
moderna skodon för damer och barn.

OBS! Alla slags beställningar emottagas och
utföras skyndsamt.

Reparationer emottagas och utföras väl och
billigt.

ALLM TEL.
123 61
155 30

Pyro hela världens enda
Fotogengaskök

som tänder sig självt utan pumpning
och brinner utan pumpning
med en liter fotogen på 12—13 timmar.

Enkelt och lättskött. Rök-, os- och explosionsfritt.

Pris 7 kr. Med pump för hastigt åstadkommande
av extra stor låga 8 kr.

Lågskyddare vid överkokning och kokning i det fria 50 öre.

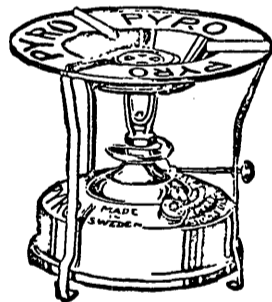
Alla Pyrokök säljas under full garanti

i Järn- och Bosättningsaffärer samt hos

Paul U. Bergströms A.-B. Drottninggatan 76,
STOCKHOLM.

Till landsorten mot postförskott.

Tillverkas och säljes i parti av Aktiebolaget **Pyro**, Stockholm.

**Malmbergets soc.-dem. Kvinno-
klubb** har ordinarie möten 2:dra och sista
måndagen i varje månad kl. 3,30 e. m. i Fol-
kets Hus. *Styrelsen.*

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-
gen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl.
8,30 e. m. *Styrelsen.*

**Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller möte 1:sta och 3:dje månda-
gen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Furulunds soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte tredje tisdagen
varje månad i godtemplarsalen kl. $\frac{1}{2}$ 8
e. m. *Styrelsen.*

Nyhets Magasinet,
Falköping.

— Nils Adamsson. —

Sanitära och sjukvårdsartiklar. Sprutor,
pulver och många nyheter. Priskurant gratis.
Filial och utställning i Centralpalatset,
Stockholm.